

„Jövőkép - Dilemmák és megoldási lehetőségek a hajléktalanellátásban”

2010. szeptember 9-10. Balatonföldvár

Kerekasztal beszélgetés

„Rendészeti, igazgatási és szociális szempontok a közterületen élők ellátásában”

Vitaindító skiccek

„Mit és hogyan tehetünk azért, hogy mindenki fedél alatt lakjon?”

Dr. Győri Péter

„Jövőkép - Dilemmák és megoldási lehetőségek a hajléktalanellátásban”

2010. szeptember 9-10. Balatonföldvár

Kerekasztal beszélgetés

„Rendészeti, igazgatási és szociális szempontok a közterületen élők ellátásában”

„Mit és hogyan tehetünk azért, hogy mindenki fedél alatt lakjon?”

Rendszer-kritika

Mit csinál az ún. hajléktalanellátó *rendszer*?

- Kiket szolgál?
- Hogyan szolgál?
- Mi a célja?
- Milyen eszközökkel?
- Kik használják és mire?

Rendszerelemek – és funkcióik: *Milyen igényeket, szükségleteket elégítenek ki?*

- **Konkrét, gyakorlati, hétköznapi célok, funkciók**
- **Társadalmi, közösségi, policy célok, funkciók**
- **Mögöttes célok, funkciók**

„Jövőkép - Dilemmák és megoldási lehetőségek a hajléktalanellátásban”

2010. szeptember 9-10. Balatonföldvár

Kerekasztal beszélgetés

„Rendészeti, igazgatási és szociális szempontok a közterületen élők ellátásában”

„Mit és hogyan tehetünk azért, hogy mindenki fedél alatt lakjon?”

1. Konkrét, gyakorlati, hétköznapi célok, funkciók

- **Utcai szolgálatok**
  - Életmentés
  - Minimális társadalmi tagság fenntartása – minimális kapcsolatok, kommunikáció
- **Nappali melegedők**
  - Háztartási résztevékenységek – tisztálkodás, ruhatisztítás, étkezés
  - Társasági együttlét – információcsere, csoport-, párkeresés
  - Punnyadás, pihenés, semmittevés

1. Éjjeli menhelyek

- Alvás
- Tisztálkodás, ruhatisztítás, (étkezés)
- Társas kapcsolatok?
- **Átmeneti szállások**
  - Substandard alatti lakhatás
  - Csonkított háztartásvezetés
  - Punnyadás, pihenés, semmittevés

„Jövőkép - Dilemmák és megoldási lehetőségek a hajléktalanellátásban”

2010. szeptember 9-10. Balatonföldvár

Kerekasztal beszélgetés

„Rendészeti, igazgatási és szociális szempontok a közterületen élők ellátásában”

„Mit és hogyan tehetünk azért, hogy mindenki fedél alatt lakjon?”

2. Társadalmi, közösségi, policy célok, funkciók

- **Utcai szolgálatok**

- Karitatív igények kielégítése
- Ne fagyjon meg ember utcán
- Legyen, aki segít elküldeni őket...

- **Nappali melegedők**

- Ne lézengjenek a város utcáin, terein
- Ne legyenek olyan bűdösek, potenciálisan fertőzőek
- Valamire esetleg motiválják őket

- **Éjjeli menhelyek**

- Ne fagyjanak meg emberek a közterületen
- Ne a köz- és magánterületeken aludjanak
- Lehetőleg ne a közelben, látható helyen legyenek

- **Átmeneti szállások**

- Lakásvesztők ne rögtön az utcára kerüljenek
- Lakástalanok és ellegyenek valahol
- Más bentlakásos intézmények hiányának pótlása

„Jövőkép - Dilemmák és megoldási lehetőségek a hajléktalanellátásban”

2010. szeptember 9-10. Balatonföldvár

Kerekasztal beszélgetés

„Rendészeti, igazgatási és szociális szempontok a közterületen élők ellátásában”

„Mit és hogyan tehetünk azért, hogy mindenki fedél alatt lakjon?”

3. Mögöttes célok, funkciók

A társadalmi béke fenntartása

- Egy provokatívan látható probléma lehető, részleges **láthatatlanná tétele**
- A társadalomból **kivezető utak** fájdalommentes, „bársonyos” megépítése
- **Valahol azért legyenek** azok is, akiknek nincs sehol helyük
- A - szabályozó, finanszírozó, irányító, ellenőrző – **bürokráciák**
önfenntartó, bővítetten újratermelő mechanizmusainak megerősítése
- Rendszerszerű megoldások ad hoc intézkedésekkel történő **kibekkelése**

„Jövőkép - Dilemmák és megoldási lehetőségek a hajléktalanellátásban”

2010. szeptember 9-10. Balatonföldvár

Kerekasztal beszélgetés

„Rendészeti, igazgatási és szociális szempontok a közterületen élők ellátásában”

„Mit és hogyan tehetünk azért, hogy mindenki fedél alatt lakjon?”

Kik használják – Rendszerhasználók

- Családjukból kivertek, elüldözöttek
- Munkát, családot veszítők, elváltak
- Tartósan munka nélkül tengődők – státuszvesztők, vagy csavargók
- Ingyen, vagy olcsó szállást kereső idény- és alkalmi munkások, bandák
- „Élhetetlenek”, ügyetlenek, versenyképtelenek
- Ügyeskedők, maga-ura proletár selfmademen-ek
- Állami gondozásban, börtönben megfordultak – félresiklott életűek
- Lakásmaffia és uzsorás áldozatok, lakásvesztők
- Bizonytalan lakhatási körülmények között élők, azt elveszítők
- Talajvesztett szenvedélybetegek, alkoholbetegek – csavargók
- Tartós gondozásra szoruló pszichiátriai betegek, testi és szellemi fogyatékosok, idősek

„Jövőkép - Dilemmák és megoldási lehetőségek a hajléktalanellátásban”

2010. szeptember 9-10. Balatonföldvár

Kerekasztal beszélgetés

„Rendészeti, igazgatási és szociális szempontok a közterületen élők ellátásában”

„Mit és hogyan tehetünk azért, hogy mindenki fedél alatt lakjon?”

Soha nem árt tisztázni, miről is, kikről is beszélünk!

Hipotézis:

**„Csavargók”, „csövesek”, alkoholfüggő betegek, menekülők – a célcsoport,
problémacsoport**

Büdösek, tetvesek, bolhásak

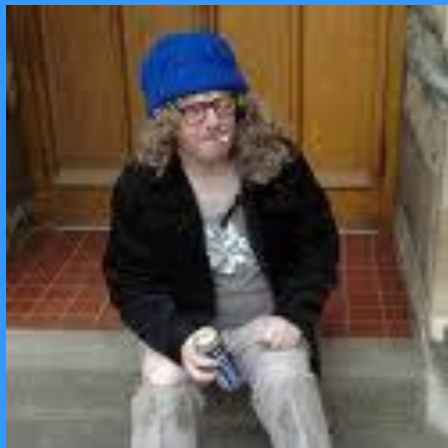
Antiszcíálisak, lelki betegek

Isznak, alkoholfüggők

Fogyatékkal élők, betegek, pszichés

Szétesettek, leépültek

Motíválatlanok

A kép: „Igénytelenek és motiváció-hiányosak” – pauperizálódott, nincstelen tömeg

„Jövőkép - Dilemmák és megoldási lehetőségek a hajléktalanellátásban”

2010. szeptember 9-10. Balatonföldvár

Kerekasztal beszélgetés

„Rendészeti, igazgatási és szociális szempontok a közterületen élők ellátásában”

„Mit és hogyan tehetünk azért, hogy mindenki fedél alatt lakjon?”

A közterületeken élők közül: a csavargók, csövesek

A kép: „Igénytelenek és motiváció-hiányosak” – pauperizálódott, nincstelen tömeg

Hogyan fordul felénk az ún. hajléktalanellátó rendszer?!

**Ezek közül egy is elég, hogy
a hajléktalanellátó intézmények kivessék őket**

Miért fordul(t) el tőlük az ún. hajléktalanellátó rendszer?!

Hogyan fordulhatna felénk?

„Jövőkép - Dilemmák és megoldási lehetőségek a hajléktalanellátásban”

2010. szeptember 9-10. Balatonföldvár

Kerekasztal beszélgetés

„Rendészeti, igazgatási és szociális szempontok a közterületen élők ellátásában”

„Mit és hogyan tehetünk azért, hogy mindenki fedél alatt lakjon?”

„Csavargók”, „csövesek”, alkoholfüggő betegek, menekülők

Nekik jobb az „utcán”, mint zárt intézményekben: börtön, dologház, kényszerelvonó

De miért jobb, mint egy hajléktalanellátó intézményben?

Ehhez meg kell vizsgálni a hellátó intézményeket és változtatni kell!

Ők a kitiltottak...- kitiltások rendje...

Nekik mitől lenne jobb egy ellátó intézményben, mint az utcán?

**(Ha kényszerrel, vagy enyhe kényszerrel kerülnének be,
bent mi/hogyan történhetne velük?)**

Kevés elvárás? (alacsony küszöb)

Terápia? Önkéntes, vagy kötelező

Kiemelten barátságos stáb, környezet?

Szolgáltatások?

„Jövőkép - Dilemmák és megoldási lehetőségek a hajléktalanellátásban”

2010. szeptember 9-10. Balatonföldvár

Kerekasztal beszélgetés

„Rendészeti, igazgatási és szociális szempontok a közterületen élők ellátásában”

„Mit és hogyan tehetünk azért, hogy mindenki fedél alatt lakjon?”

Milyen gondozási célok tűzhetők ki a szolgáltatók részére?

Mi lehet potenciálisan a „csavargók”, „csövesek”, alkoholfüggő betegek, menekülők perspektívája?

Életmentés?

Koncentrált egészségügyi, mentális gondozás?

Tartós bentlakásos intézménybe irányítás?

Terápiás foglalkozások, aktivitások?

Kényszerelvonó szakaszok?

Egyéni devianciák csökkentése?

„Jövőkép - Dilemmák és megoldási lehetőségek a hajléktalanellátásban”

2010. szeptember 9-10. Balatonföldvár

Kerekasztal beszélgetés

„Rendészeti, igazgatási és szociális szempontok a közterületen élők ellátásában”

„Mit és hogyan tehetünk azért, hogy mindenki fedél alatt lakjon?”

Reálisan lehetséges forgatókönyvek

Forgatókönyv – 1

A szociális segítségnyújtás megerősítése

A fentiekben vázolt kötelezettségek és szállás biztosítási konstrukciók megvalósítása

A meglévő szállás biztosító szolgáltatások igényeknek megfelelővé tétele

Szükség esetén a közterületeken berendezkedés ellehetetlenítése

Forgatókönyv – 2

Területileg szegmentált erőszak alkalmazás

Egyes frekventált közterületeken az ott alvás, szokásostól eltérő tartózkodás rendészeti felszámolása

Fedél nélküliek más közterületekre áramlása

Szállásnyújtó intézmények zsúfoltságának radikális megnövekedése

Forgatókönyv – 3

Területileg és időben koncentrált erősebb erőszak alkalmazása

A frekventált közterületeken alvás időszakos, pl. évszakfüggő rendészeti felszámolása

Krízis menedékhelyek, esetleg kényszer-befogadók megnyitása

Fedél nélküliek más közterületekre áramlása

Szállásnyújtó intézmények zsúfoltságának radikális megnövekedése

„Jövőkép - Dilemmák és megoldási lehetőségek a hajléktalanellátásban”

2010. szeptember 9-10. Balatonföldvár

Kerekasztal beszélgetés

„Rendészeti, igazgatási és szociális szempontok a közterületen élők ellátásában”

„Mit és hogyan tehetünk azért, hogy mindenki fedél alatt lakjon?”

Forgatókönyv – 4

Szociális segítség helyett totális erőszak

A közterületeken alvás rendészeti felszámolása

A közterületeken alvók rabosítása

Fedél nélküliek más közterületekre áramlása

Szállásnyújtó intézmények zsúfoltságának radikális megnövekedése

Forgatókönyv – 5

Folyamatosság

Néhány erős verbális, gyenge végrehajtási „tisztogatási akció” bevetése

Közterületen élők megvédése a spontán külső erőszaktól

A hajléktalanellátás volumenének növelése

Forgatókönyv – 6

Protekcionalista akciózás

A fedél nélkül élők lakossági megsegítésének fölerősítése

Bármilyen minőségű férőhelyek időleges akciószerű megnyitása

A frekvetált közterületeken a kontroll megerősítése

Egyes szolgáltatások szelektív előnyben részesítése

„Jövőkép - Dilemmák és megoldási lehetőségek a hajléktalanellátásban”

2010. szeptember 9-10. Balatonföldvár

Kerekasztal beszélgetés

„Rendészeti, igazgatási és szociális szempontok a közterületen élők ellátásában”

„Mit és hogyan tehetünk azért, hogy mindenki fedél alatt lakjon?”

A javaslat

Az ún. pozitív zéró tolerancia egy olyan cél és eszközrendszer, vagy eljárásrendet jelent, melynek kiindulási alapja, hogy **tűrhetetlen és tarthatatlan, hogy emberek fedél nélkül legyenek kénytelenek élni, aludni.**

A pozitív zéró tolerancia célja, hogy visszaszorítsa, csökkentse a már fedél nélkül élők számát.^[1]

A pozitív zéró tolerancia **elsősorban a közhatalmi szereplőkre mutat, rájuk vonatkozóan határoz meg kötelezettségeket. E kötelezettség lényege, hogy meghatározott élethelyzetekben az államnak, illetve a települési önkormányzatnak gondoskodnia kell a veszélyeztetett helyzetben lévő személy elszállásolásáról.**

^[1] Természetesen a „pozitív zéró tolerancia” csupán egy részleges eszköze a fedél nélküliség visszaszorításának, a megelőzésre és a hajléktalanságban élők számának csökkentésére számos egyéb eszközt is fel kell használni, melyeket a *Győri Péter - Maróthy Márta: Merre tovább? Egy nemzeti hajléktalanügyi stratégia lehetséges keretei* c. dokumentum tartalmaz.

„Jövőkép - Dilemmák és megoldási lehetőségek a hajléktalanellátásban”

2010. szeptember 9-10. Balatonföldvár

Kerekasztal beszélgetés

„Rendészeti, igazgatási és szociális szempontok a közterületen élők ellátásában”

„Mit és hogyan tehetünk azért, hogy mindenki fedél alatt lakjon?”

Javaslat a gyakorlati végrehajtáshoz, értelmezéshez

Életét, testi épségét veszélyeztető helyzetben lévőknek kell tekinteni többek között:

a kiskorú személyt, illetve
a felnőtt korú személyt, kiskorú gyermekével, illetve
a várandós anyát, illetve
az önmaga ellátására nem képes személyt,

átlagosan –5 fokos, vagy annál alacsonyabb hőmérséklet alatt

a 70 évesnél idősebb személyt, illetve
a súlyos, vagy krónikus beteg személyt,

átlagosan –10 fokos, vagy annál alacsonyabb hőmérséklet alatt

minden személyt,
aki legalább öt éjszakán keresztül közterületen kénytelen aludni.

„Jövőkép - Dilemmák és megoldási lehetőségek a hajléktalanellátásban”

2010. szeptember 9-10. Balatonföldvár

Kerekasztal beszélgetés

„Rendészeti, igazgatási és szociális szempontok a közterületen élők ellátásában”

„Mit és hogyan tehetünk azért, hogy mindenki fedél alatt lakjon?”

Hogyan biztosítsa a tartózkodási hely szerinti települési önkormányzat a – *valamilyen* – szállást? (mindaddig, amíg az ezt indokló feltételek fennállnak)

- Valamelyik szervezetnek igazolnia kell, hogy **legalább 5 napja** az érintett közterületen alszik.
- Amennyiben nem a szállást biztosító önkormányzat az illetékes, abban az esetben az ellátást biztosító önkormányzat az ideiglenes intézkedéséről haladéktalanul **értesíti** a hatáskörrel rendelkező illetékes szervet és egyidejűleg **követelheti** a szállásnyújtásra kifizetett átmeneti segély, vagy magának a szállásnyújtás költségeinek a megtérítését.
- Ehhez szabályozni kell **a szállásnyújtás költségének a (naponkénti) maximumát**, mely ilyenkor követelhető – szállásnyújtási típusonként.
- Nem zárható ki olyan szabályozási lehetőség sem, hogy **amennyiben a tartózkodási hely szerinti települési önkormányzat bizonyíthatóan nem tesz eleget minimális elhelyezési kötelezettségének**, abban az esetben erről más szervezet is gondoskodhat, majd **követelheti a (maximált) költségek megtérítését** az illetékes önkormányzattól.

„Jövőkép - Dilemmák és megoldási lehetőségek a hajléktalanellátásban”

2010. szeptember 9-10. Balatonföldvár

Kerekasztal beszélgetés

„Rendészeti, igazgatási és szociális szempontok a közterületen élők ellátásában”

„Mit és hogyan tehetünk azért, hogy mindenki fedél alatt lakjon?”

- **Tartózkodási helynek** ebben az esetben azt a települést kell érteni, amelynek a közigazgatási (köz?)területén az érintett személy legalább öt napon keresztül folyamatosan éjszakáit tölti.
- Annak szabályozása sem zárható ki, hogy évente (vagy az ún. téli időszak alatt) legfeljebb hány alkalommal (vagy legfeljebb hány települési önkormányzatnak) kell egy-egy érintett személy részére ezt szolgáltatást biztosítani
- Az önkormányzati kötelezettség biztosításának – szerintünk legmegfelelőbb – formája a „voucher”-rendszer, vagy **„krízis lakhatási támogatási jegy”** lenne, melyről az önkormányzat jegyzője dönt, s **mely beváltható lenne a határozathoz mellékelt listán szereplő szállásnyújtó szervezeteknél, magánszemélyeknél.**

„Jövőkép - Dilemmák és megoldási lehetőségek a hajléktalanellátásban”

2010. szeptember 9-10. Balatonföldvár

Kerekasztal beszélgetés

„Rendészeti, igazgatási és szociális szempontok a közterületen élők ellátásában”

„Mit és hogyan tehetünk azért, hogy mindenki fedél alatt lakjon?”

- Azt a szabályozási lehetőséget sem zárhatjuk ki teljesen, hogy meghatározott (akár későbbi) jövedelem esetén magának az érintettnek is valamekkora részben vállalnia kell az elhelyezés költségeinek a megtérítését – szükség esetén végrehajtás, letiltás formájában.

- **Budapest Főváros** esetében felmerülhet olyan megoldás, hogy **tartózkodási helynek Budapest területét kell tekinteni**, s a Fővárosi Önkormányzatnak kell gondoskodnia ilyen esetekben a szállás biztosításáról, azonban „hatáskörrel rendelkező illetékes szervnek” a bejelentett lakóhely, vagy tartózkodási hely (ennek hiányában az utolsó bejelentett lakóhely) szerinti önkormányzatot, mely **a költségek megtérítésére kötelezhető**.

Amennyiben a szállásbiztosítás kötelezettségének teljesítése valóban zárt rendszert alkot (maga a pozitív zéró tolerancia), abban az esetben el lehet kezdeni gondolkodni egyes presszionáló eljárások bevezetéséről.

Február Harmadika Munkacsoport

Gyorsjelentés a 2010. évi hajléktalan-adatfelvétélről

Település	2008. évi adatfelvétel			2009. évi adatfelvétel			2010. évi adatfelvétel		
	Szállón (fő)	Utcán	Együtt	Szállón (fő)	Utcán	Együtt	Szállón (fő)	Utcán	Együtt
		(fő)	(fő)		(fő)	(fő)		(fő)	(fő)
Debrecen	165	253	418	134	227	361	199	242	441
Dunaújváros	88	56	144	97	40	137	186	150	336
Győr	267	94	361	251	98	349	278	103	381
Kecskemét	118	51	169	150	66	216	136	103	239
Miskolc	238	194	432	283	220	503	321	88	409
Nagykanizsa	84	30	114	100	20	120	93	40	133
Nyíregyháza	111	59	170	129	47	176	179	55	234
Pécs	173	201	374	181	187	368	189	299	488
Szeged	156	194	350	141	71	212	142	200	342
Székesfehérvár	107	83	190	105	151	256	104	173	277
Szolnok	72	29	101	44	81	125	46	92	138
Tatabánya	65	89	154	0	71	71	120	79	199
Együtt	1705	1376	3081	1683	1318	3001	1993	1624	3617
Vidék együtt	1705	1376	3081	1933	1502	3435	2 293	1816	4109
Budapest	2003	1189	3192	2326	1360	3686	2658	1252	3910
Országos összesen	3708	2565	6273	4259	2862	7121	4 951	3 068	8019

„Jövőkép - Dilemmák és megoldási lehetőségek a hajléktalanellátásban”

2010. szeptember 9-10. Balatonföldvár

Kerekasztal beszélgetés

„Rendészeti, igazgatási és szociális szempontok a közterületen élők ellátásában”

„Mit és hogyan tehetünk azért, hogy mindenki fedél alatt lakjon?”

	Hajléktalan szálláshelyek száma	Hajléktalan szálláshely állami normatív támogatása	Éves normatív támogatás összesen	Nem-állami (önkormányzati, civil stb.) működési hozzájárulás cca. 15 %	Működési költség együtt
	(férőhely)	(Ft/év/férőhely)	(millió Ft/év)	(millió Ft/év)	(millió Ft/év)
Jelenleg	11 000	468 000	5 148	772	5 920
„Menjen be!” akció	+10 000		+4 680	+ 515	+5 195
	+ rendvédelmi költségek				

„Jövőkép - Dilemmák és megoldási lehetőségek a hajléktalanellátásban”

2010. szeptember 9-10. Balatonföldvár

Kerekasztal beszélgetés

„Rendészeti, igazgatási és szociális szempontok a közterületen élők ellátásában”

„Mit és hogyan tehetünk azért, hogy mindenki fedél alatt lakjon?”

Beszéljük meg!

„Jövőkép - Dilemmák és megoldási lehetőségek a hajléktalanellátásban”

2010. szeptember 9-10. Balatonföldvár

Kerekasztal beszélgetés

„Rendészeti, igazgatási és szociális szempontok a közterületen élők ellátásában”

„Mit és hogyan tehetünk azért, hogy mindenki fedél alatt lakjon?”

